

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Гринюк ч. 10, II. пом.
Конто почт. шваб. 143.322.
Адреса для телеграм:
"Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від
11—12 год. передполуднем
Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місично: в кравю 450 зол.
За границюю:
В Америці 1 долар, Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр., Фр.
Італії 750 ал., Німеччині 750 ал.,
Швейцарії 5 шв. фр., Чехо-
словаччині 30 ч. к., Румунії 150
лей, Болгарії 750 ал., Австрії
750 ал. — Заміть адреси і зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГолошень
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

10-ліття австрійської республіки.

Львів, 14. листопада 1928.

Стара австрійська монархія мала за собою історію довгих століть, молода австрійська республіка святкувала 12. ст. м. щойно своє перше десятиліття. Святкувала без радості й утіхи, бо ж німецьке населення Австрії не бажало собі самостійності після розвалу старої монархії, а мало тільки одно гаряче бажання: заучитися з матірним нем., з великою Німеччиною, в одну нерозривну цілість.

В пам'ятний листопад 1918 р., коли то настали дні тріумфу для Чехословаччини, Польщі, Югославії, Румунії, Італії й інших держав, коли — здавалося — й нам заблещав зоря волі, — уродився той новотвір, якому на ім'я: австрійська республіка. Вже в дні офіційального проголошення тої республіки було австрійському, зокрема віденському населенню дуже невесело. А саме те свято закінчилося сумно-трагічно: утворена тоді у Відні т. зв. "червона гвардія", зложена в більшості з дезертирів і всякого неспелого елементу, стала без ніякої причини стріляти в будинок парламенту, перед чим були зібрані тисячі маси. Це спричинило таку паніку, що багато людей потратовано й покалічено в товпі, а кілька осіб застрелено таки на смерть. Так, "відсвятковано" у Відні 12. листопада 1918 року, пам'ятний день проголошення австрійської республіки.

Пробудження до нового життя було отже в Австрії дуже болюче. Але те, що прийшло небавком, було ще трагічніше. Перша Національна Рада (парламент) австрійської республіки проголосила назву держави: Німецька Австрія (Deutsch-Österreich). Станувши на становищі самовизначення, цяж Нац. Рада ухвалила злуку всіх безсумнівно німецьких територій б. австрійської монархії в одній німецько-австрійській державі і приєднання її до Німеччини. В першу чергу мали бути прилучені до Нім. Австрії всі замешкані німцями землі швейцарської Чехословаччини і т. зв. "Бургенланд", що належав до Мадярщини. Тимчасом новій республіці заборонено називатися Німецькою Австрією і дозволено тільки на назву: Австрія. Всі безспірно німецькі території в Чехії прилучено до Чехословаччини, яка до того зирнула собі коштом Австрії границю по своїм бажанню (біля Гмунду в Доли Австрії — з уваги на важкий залізничний вузол), а полудневий Тироль забрала Італія. Приєднання Австрії до Німеччини вже десять літ опирається найвирішучіше всі т. зв. велика і мала антанта, хоч така розважана справа булаб найприродніша і найрозумніша. Одинокий здобуток Австрії — це згаданий вже Бургенланд (і то не цілий!) та задержання цілої Каринтії (після корисного для Австрії плебіситу в межах між Чехословаччиною й Каринтією). Таки чиним ініціати Австрія приєднана жити самостійним життям у границях, які й на червоний т. зв. побідні держави. І вже від самого початку мала вона до поборокни всієї трудності як довільно-го, так і внутрішнього характеру. Економічна неспелість, залежність від імпортованого вугля,

голод і безробіття з одного та гостра класова боротьба з другого боку в тими млинськими каміннями, що тяжать на її існування.

Правда, в останніх роках положення австрійської республіки дещо поправилось. Завдяки розумній політиці держ. канцлера о. Зайфеля доведено до сякої-такої рівноваги, до санації скарбу і зменшення безробіття. Не без значіння тут і обставина, що австрійська республіка не знає військового примусу, а тимсамим не потребує видавати великанських сум на армію і її озброєння. В цілій Австрії є нині всього кілька-нація тисяч вояків, удержуваних

на таких самих основах, як поліція. І служба цього війська зводиться більше до береження ладу й порядку, як до науки воєнного ремесла.

В перше 10-ліття австрійської республіки можна ставити різні гороскопи на тему її дальшої долі. На всякий випадок певне одно: незломна воля і праця австрійців для злуки з Німеччиною в одну державу доведуть скорше чи пізніше до здійснення цього їх горючого, всенародного бажання. Бо нема сили, яка моглаб зломити на довшу мету одну думку й одну волю цілого народу!

3 париської перспективи.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 9. листопада 1928.

I.

Вражіння в Парижі? — питається. Відповідь коротка і проста: ніяке!

Очевидно, говорячи про вражіння, маємо на увазі не когось іншого, а пересічного собі французького "обивателя"; він вірний "своїй" газеті, а "цікавиться" справами європейського Сходу тільки в одному питанні: чи є поза плечима Німеччини вірний і кріпкий союзник, готовий "в разі чого" і Німеччині дати підправу і на "більшовицьку навалу" так надійно наступити? Той же: чи можна в того союзника примішувати свої ошадности, очевидно, на процент і за повною забезпечкою авороту? Останнє важне тим, що пересічний француз примішував, не зважаючи на всі обережки, довгими роками свої ошадности (щось 20 мільярдів) у парську Росію і на льоканія цих, самі знаєте, як попікся. Річчосполитою ней француз цікавиться тільки з цього погляду. Поза-тим, тоб-то поза армією і фінансами, вся польська величність нікому тут не цікава. Бо і чим? Польське мистецтво й письменство для французів — третєорядне, наука — ще нижча. Де їм до пари хоч би напр. з надбаннями такого маленького (3 мільйонного) народу, як норвезький! Про російських Достоевських, Толстих, Бакетів, Ніжинських, Павлових, то-що, й не говорячи. Більше скажемо, хоча воно декому може й видаватися парадоксом: навіть українське ім'я тут з певного становища цікавіше від польського — хоча Господь один знає, як мало ми тут важимо! "Український хор" всесвітні лічилось тут символом найвищої досконалості в даній ділянці, а й Україна сама, тобто українська земля, ставиться тут щораз більше "цікавою" — тим іменно, що з неї вдається (можже) вирізати для союзницької новий коридор: одеський, який становить-ме достойну пару з гданським: Данциг на Балтику, Одеса на Чорному морі, яка симетрія!

Поза тим? Що там собі польські союзники віршами і прозою пишуть на білому папері, і чим замазують свої малярські полотна, від всього того французів байдуже, архибайдуже.

II.

Отже цей пересічний француз від львівських подій вражіння не одержав, так сказатиб, ніякого. Проте, 2. листопада одна полуднева газета

принесла між усіма іншими телеграмами також і Гавасіасько-Патиську депешу про перший день подій, а одна вечірня ту депешу повторила; але правда також, що найбільший французький щоденник вивіз із депеші цієї всього три чи чотири стрічки, тай вмістив їх у мертау рубрику. Натомість інші газети, з особливі великі ранішні щоденники, кожний з мільйоном накладу навіть словечком про львівські події не згадали. Чому так? Що сталося? В чому загадка?

Ключ до розгадки дає старий римський приказник Ульпіан: fecit cui prodere.

Побожуючись, щоб українська сторона (всє таки, щоб і не казати, є тут один-два білошкі українські журналісти) не поспішилися, давши тутешній пресі своїх, українських, вістей, та й може ще в українському освітленні, відомою телеграфією з'ясувати швидко, чому й свої комунікат. Далі газети його й помістили. Коли одначе показалося, що з українського боку не було ні словечка, телеграми чи комунікату, хтось заінтересований (згадайте, хто?) за-телефонував до всіх тутешніх редакцій: не містять, будьте ласка, навіть нашого-ж власного комунікату. Промовіть зовсім Львів і події, а ми будемо вам вдячні за те...

І тишина налягла на париську пресу.

III.

Наші спокійніші приятелі пересіціонали, бачите нашу інформаційну організацію? думати, що не дають вони, то дамо ми телеграми про львівські сенсації. Не буди нас пересіціонали, то загалі були би промовчали все до чиста. Такими "епізодами" краще не хвалитися — це могло би ще відбитися цінуванням на біржі — фінансовій, дипломатичній, військової.

А ми, саракі, львівські Річчосполиті, заховавши прихиль до себе і для історії, може навіть для Немецанди. А наша (неіснуюча арештова) навіть на папері, навіть з імені) закордонна інформаційна служба в Парижі (як не як, а це тепер і поки-що, мабуть іще на доволі довгий шматок часу — столиці Європи) до нинішньої днини не одержала і не могла нікому закомунікувати ні словечка про події. Ні телеграми, ні записки, ні фотографії.

Ні вітру, ні хвилі! Була нагода — мабуть перша від 10 років — пасмообразна тутешня-го громадська по його кірмені, за

ВЕЛИКА ФІЛЬМА в 12 частях

"ТАРАС ШЕВЧЕНКО"

висвітлює в 16. ст. м. кіно "Народнього Дому" в Перемишлі.

містяться облігації відомих заграничних позичок. В своєму голоді сенсацій не одна тутешня газета була би коштувала — а оригінальною звісткою — також освітлення наше. Але хто оригінальної звістки не приносить, від того й освітлення не візьмуть даром.

Була нагода, і ми її знов прогали, нували.

Ще одна прогалина нагода! Завтра напишемо вам про деякі інші.

Інтернаціоналісти лавою...

Підготовка кремльських серцю до штурму.

Від візних міс. лави й комуністичні інтернаціоналісти уникли міліції, повели систематичний, паланий наступ на всі ділянки українського життя на західно-українських землях. Наступ цей зазвичай у двох напрямках: 1) на землі — державні, господарські, а зокрема аграрні, щоб заволодіти домірами українських земель, щоб утримувати націоналістичні установи та їхню роботу, 2) з внутрі — через обсягнення своєю лавою державних установ, щоб зробити їх повільним заміщенням своїм інтернаціоналістичним (у нас польсько-німецьким) класовим підступом, або, якщо не їм, то хочаби, державних установ з внутрі підміняти збором української націоналістичної апаратури та її роботу, щоб з слуху не зникли з націоналістичних "Аукціонів" установи.

Наступ цей є систематичний, систематичний і зазвичай по всіх напрямках комуністичної стратегії, а його загальність доходить до кульмінаційної точки вже в півній осмі, коли то всі великі українські установи відбувають свої загальні збори.

Проглашавши собі маніфестом загальні збори "Промисли", вони то групу інтернаціоналістів, безрозсудних терористів, хотіли захопити провід "Промисла" з своїм рухом і зробити її революційним інтернаціоналістичним ідей. Не хотіли вони й маніфесту загальні збори "Радні Школи", на яких комуністи з іми притягалих заволоділи всім зусиллям, щоб скупатувати українськими правлінням підпунктом і таким чином добити самостійності української мови у багатьох для нас напрямках.

В цьому напрямку відтепер прагне у всіх установках, що їх можна опанувати інтернаціоналістами, заволодіти державні "Служби українських правліннях службовців" (Служба). Вже провід, був проголошений не тільки в загальному зборі, але навіть без рішення Галицької Ради, на цьому русі рухилися на українські правліннях службовців, що збирали до Каса Хорка м. Львова навіть повели на не український мовою, а на польсько-німецькою мовою, з на "Робочий Соціалістичний".

Нинішній комуністи, що в цьому русі свої інтернаціоналісти виступили, дає свій внесок на українські націоналістичні установи. Інтернаціоналісти, прагнучи до того, щоб підняти державні установи, дають їм підтримку, щоб вони могли знову з'явитися у світі.

що від авт. „Готуватися до Загальних Зборів Радікального Союзу Українських Кооперативів“, де заповідається, що діяльність Загальних Зборів Р. С. У. К. „мусить відбуватися під знаком боротьби з буржуазним ундо-клерикальним провідом Р. С. У. К.“. Це одна позиція, на яку дістали апетит солдиробів!

Після „гармат“, які вигантають солдиробівські „генерали“ проти Р. С. У. К. та яким хочуть здобути Радікальний Союз Українських Кооперативів. Поміняючи місця, що їх вже від давна старається реалізувати сам Радікальний Союз, а які тепер підтримують солдиробівські ватажки, як напр.: „умасовлення кооперативів, життєвими кооперативів від ліквідації всіх підприємств, які підлягають під кооперацію, демократичний принцип у кооперації та боротьба з бюрократизмом“ і т. д., літають на бочі тьохіх класові домагання, як „зімну буржуазного напрямку в кооперативних видвиженнях на соціалістичний класовий аміст“, є те між тими „гарматами“ нові, досі невідомі. „Наше Слово“ закликає саме, що боротьба з РСУК буде вестися також проти репресій з боку адміністрації, проти закладання кооперативів на Волині, та землі без викупу для безземельного і малоземельного селянства, за робітничо-селянський уряд! Договарялися солдиробівські генерали! Виходить, що за репресій, які веде польська адміністрація проти українських кооперативів відповідал РСУК, а поширювати кооперативів на Волині забороняє „буржуазний ундо-клерикальний“ РСУК! Що більше, провід РСУК, по думці солдиробів, нібито розпоряджася всією землею в Польщі бо боротьба проти РСУК буде вестися також за землю без викупу для безземельного і малоземельного селянства та за робітничо-селянський уряд! Солдиробівські ватажки — як видно — не від того, щоб засісти і на польських міністерських фотелях, та ундо-клерикальний провід РСУК, не дав, бо нібито береже їх — так виходить, а їхньої логіки! — для Пиласульського, Бартеля та ін., отже гурпа на РСУК!

Поміняючися з тими 17 точками солдиробівського ультимату було би те саме, що відповідала на малеченні хорі, у видокій горячі людини. Ізмі теж говорять самі за себе.

Але мусимо звернути увагу на те, що малим і записаним інтернаціоналістам ходить не лише про здобуття про-

ОСИП СТЕФАНОВИЧ

РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК

Львів, вул. Галицька ч. 16.

ВОВНИ на СУКНІ
і ЖІНОЧІ ПЛАЩІ,
у ВЕЛИКОМУ ВИБОРІ
ШОВКИ, СУКНА
НА МУЖЕСЬКІ
ОДЯГИ.

ЖАДАЙТЕ
Французьких
ПАПЕРЦІВ
ДО КУРЕННЯ.

JOB

838

воду в українських установах, але й про знищення всього нашого національного доріжку. Іх інтернаціоналістичну душу коде те, що українці починають працю на економічному полі, що поволі у важкій боротьбі хочуть стати економічно незалежними, що родиться український промисел, а торговля болей на селі переходить в українські руки. Тому то так легко кидаються вони на „ундівських генералів“, які „не лише в „Просвітах“, але й у кооперативних централах позаїдали не для парадів, а на те, щоб базамутити працюючий люд, щоб він підтримував „український промисел“ та йшов до „свого, себто підтримував українську буржуазію“. („Наше Слово“ т. 47).

Не дивно видається тепер і боротьба, яку поведено проти Т-ва „Дністер“, а якої продовження заповідає „Службовик“, орган „Супруга“, що опинився в руках інтернаціоналістів. Не дивують і напади на „Народню Торговлю“, „Центросоюз“ і т. д.

Врешті-решт анішло нило з мішка! Наші інтернаціоналісти точно виконують доручення водоподоженого комітету польсько-жидівського пролетаріату і обіщують пишати українські економічні установи, щоб український пролетаріат віддавав свої важко запрацьовані гроші жидівсько-польським буржуам.

Мусимо запитати собі, що не лише польські політичні чинники, без огляду на партію іх ріжнниці хочуть знищити український культурний доріжок, але також наші інтернаціоналісти добровільно станули з ними в один ряд, та циро їм помагати у їхніх ауселлах. Тому то готуємось до Загальних Зборів наших установ і там скажимо руйнівкам українських національних здобутків: Здалека від українського національного доріжку.

Кооператор.

Після львівських подій.

„Ми старорусини хочемо жити в згоді у спільній вітчизні“.

Краківський „Ілюстровани Курер Подляний“ з 11. листопада п. р. привів під позивним заголовком листа, якого прислала до нього редакція москвофільського „Голосу Народу“. „В листі тім — читаємо в „Льв. Кур. Подл.“ — редакція („Голосу Народу“) жалувється, що польська преса всіх „русинів“ трактує як українців. Тимчасом так не є. Українці, то лише частина „рускої“ суспільності. „Відноситься (не вже читат з листа. — Ред.) вони ворожо до польського народу і від тасу до тасу уряджують постої (навали), що стверджують їх ненависть до всього що польське, а ми русини, ама-ні старорусини, жили з австрійських часів і тепер жнемо в польським народом у гармонії та згоді і з тої причини нас ненавидять українці так само як поляків“. „Далі пригадує лист (не вже лист „Льв. Кур. Подл.“), як то австрійці творили український рух, як форитували (сік!) українців перед поляками (!). Польська преса, трактує всіх „русинів“ як українців, веде неспівідомо далі австрійську політику“.

„Ми русини — це знов цитат із листа — мусимо застеретися проти приписування нам „геройських“ вчинків українських „молодців“, тих лімевських яничарів, які нас русинів ненавидять ще більше ніж поляків. Ми стояли і стоїмо все на єврейським ґрунті, метою нашою є шире побратимство і агітля співжиття з польським народом у спільній вітчизні, до якого прямуємо при допомозі культурних засобів і тихої, спокійної праці. Бо нашим гнимо є: „Мир вам брата, мир приносим“.

Отже правдива іділлія! З западом кида-

ється в її обійми сентиментальний підліст з „Льв. Кур. Подл.“ і на разом пише: „Вимовні слова, які вилетіли з вашої радості! Доказують вони, що частина „руского“ народу не хоче навіть слухати про нову політико-народну ідею українців, але лишилося при старій історичній назві русинів і при старій в стільки віках випробуваній (!) гаслі співжиття з поляками! От і радості для краківського сентиментального шпаліни!“

„Правдиві українці стоять рука в руку з Польщею“.

Очевидно, що „Ілюстр. Курер Подляний“ не хоче задовольнитися самим тільки іділлією зі „старорусини“, бо так як ще й за іділлією „правдивих українців“. Віл її дуже легко і виходить. Під аторі наведеним заголовком містять він у тислі з дня 12. листопада п. р. дуже „змовного“ листа від управи збілиського відділу українського центрального комітету, який зачитує: „Львівський відділ українського центрального комітету Річкосполитної авляє своїм моральним (!) обов'язком подати до відомо польської суспільності, що ж його управи так і члени, які складаються з українських хосаків і старшин і перебувають тепер на еміграції в Польщі, не мають нічого спільного з українськими заворушеннями (звештнями) в Малопольщі (сікл). Управа відділу підкреслює, що українські емігранти боролися в 1920 р. рука в руку з польськими жовірами проти більшовицької навали і проплатили братню кров за волю Польщі, а з будучині з братнім для нас миром будемо боротися зі спільними ворогами, які хотять знищити нашу і Польщі волю“!

Отже іділлія поширюється! Все ж твориться один босий фронт і то наближений, бо „старорусини“, „правдиві українці“, „польськи“.

Вартоб не цьому місці навести також слово „правдивих українців“ з Франції про львівські події та поставити його побіч щойно наведеного слова, та щоби ми не можемо зробити з невизначених при-

М. ВОЗНЯК.

Франкова стаття з 1905 року в польсько-українській справі.

(Продовження).

Не потребує підкреслювати їх місце і статтейки Франка, що й сьогодні не втратили на своїй актуальності у відношенні як до нашого, так і до польського народу. Хто слідить хоч трохи за нашим життям і польсько-українськими відносинами, тому аналогія упадуть в очі, хоч тут і там треба брати також під увагу змінені по місті обставини життя нашої нації в Галичині. Для мене цікавіше питання, чому Франко не вислав своєї статтейки на задуману адресу. Правдоподібно склалася на це дві причини: одна це його постановка, зроблена з приводу нагісних польської преси на нього а німечку статтю про Міцкевича як поета зради, покинути „на засіді експериментування з працею на двох загонів“ і дане собі слово „присвятити всю свою працю своєму рідному народові“, а друга це поява листопадової книги краківського „Światu Słowiańsko-ego“ з статтею його редактора Фелікса Конечного п. н. „Czy będzie są?“ (адастиво зложеною з двох статтей: перекладу статті С. Ефремова „Чи буде суд“ із „Київських Откликов“) і власної статті редактора польсько-го місячника.

В своїй балаканині найшов Ко-

нечний обопільне сердечне слово для українців і поляків, а саме ось яке:

„Речі й відносини склалися так, що рішуче становище припадає не обсерваторії нашого оселення, але дальшим пограничником. Без уваги на Львів можуть порозумітися Краків і Київом, чи навіть із Полтавою. Червона Русь трітій тепер і мусить утратити примат Русі, відкоди ви там над Дніпром і Десною стаєте до політичної праці. Вони є тепер тільки додатком до тієї великої Русі й вони до вас мусять стосуватися. Наступає зміна головної української квартири... В кожному разі це певне, що польсько-українські відносини рішучимуться не у Львові“.

Тому на думку Конечного поляки й наддніпрянські українці не повинні „ужити себе обопільно проти себе“, навпаки, „хай кожне з нас має якнайбільше, а одна сторона хай завжди й постійно помагає другій все досягнути“. Бо й „з Руссю порозумітися тим легше, що життєві польські інтереси є не над Чорним Морем, але над Балтиком, і не над Дніпром, але над Одром“.

Винодам польського автора присвятив Франко першу частину своєї статті „Русько-польська згода і українсько-польське братанє“ в січневій книжці „Літературно-Наукового Вістника“ за 1906 р., готовий й надрукованої вже в другій половині грудня 1905 р. Слушно підніс тут Франко, що стаття Конечного це одно з кілець у ланцюзі спроб поляків дійти до якогось порозуміння з наддніпрянськими українцями по катастрофальному повстанні 1863 р., із спробою зєднання Драгоманова, з братанням із Кулішем і потому з Кониським, із переговорами в Києві, що їх плодом була нова ера“, то-що. Хоча стаття поль-

ського автора, написана більше поетичним, ніж холодно-публіцистичним стилем, давала Франкові знадто мало ясного й конкретного, щоб варто було широко розписуватися про неї, все таки він узяв за перо й почав у другій, більшій частині своєї статті розмову на порушену тему з огляду на неї та з уваги на деякі симптоми життя й змагань на Україні.

Правда, у Франка мигнуло питання, чи йому „опльованому і виклятому польською пресою, ославленому ненавистником усього польського“ забирати голос у справі єднання українців із поляками, що зустріється з медовірам із польського боку, та Франко мав на увазі з одного боку важність моменту, а з другого боку поклик до згоди збудив у його душі сильнішу реакцію, ніж у кого іншого. „Надто — писав Франко — я потроха маю право забирати голос у тій справі, як одиникий може українців, що не зрікшись свого характеру і своїх національних поглядів, працював серед Поляків і пройшов, значить, практичну школу того, до чого тепер теоретично, самим цуттям і „сердечним словом“ покликає українців із над Дніпра д. Конечний“. Словом, абстрагуючи від усіх особистих досвідів, забрав Франко голос у справах, що їх порушив Конечний, не як чужинець, але як чоловік, і вів, „що раз і ще раз відчувати всякий ширший поклик, маючи в душі основною шнур любов до своєї нації і бажання — мати її життя як найкраще впорядкованим, отже тим самим бачити й її відносини до її суспільств як найкраще уложеними“.

З часткових фактів виводив Франко загальну конклюденту в формі „не

робімо собі ілюзій“, бо „руссько-польські відносини не поема, не іділлія, не математичне порівняння, а тяжкий суспільно-політичний про-блем“. Ілюзії це приходить до українців з готими словами по стільки гірких досвідах від 1648 р. Ілюзії це дурити себе щодо натурі обопільних відносин українців і поляків, бо вони ніколи не були поємою, іділлією, добровільним союзом „wolnych z wolnymi, równych z równymi“. Навпаки, це була „довголітня боротьба невірних і переривних“, а поляки, як сильніші і вірніші, „все і всюди витягали з того воєнного стану всі консеквенції“, які тільки були в їх можності, на нашу некористь. Той апоміжних, хто ширі і вповні свідомо признає це, було нашим першим певним союзнаком у праці над розумінням і гуманнішим узладженням русько-польських відносин.

Та й не треба дурити себе конвенційною брехнею, буцім-то що Бог залучив, чоловік хай не розлучав, бо „залучили нас історичні обставини насильства, якого ми не в силі були відвернути, хоч і часто, від самого початку, протестували проти нього і кладали голови в тих протестах. Злучив нас виключно польський, а не наш інтерес, то й годіж жадати від нас, щоб ми ще й тепер, коли світ змінився і наші очі отворилися, посвятивали свої хоч найдрібніші національні інтереси для тої функції історичного шлюбу, який усе був нам неприємний, бо ми відчували його шкідливість для себе. Наша спільне пожиття на отсій землі було, є і мусить бути боротьба за національне і соціальне становище. Від нас обопільно, Поляків і Українців живих тепер і тих, що пойд-

1) З „Київських Откликов“ ч. 285 з 7. листопада 1905 передрукувало статтю С. Ефремова „Чи буде суд“ тогож року в ч. 241 з 4. листопада

